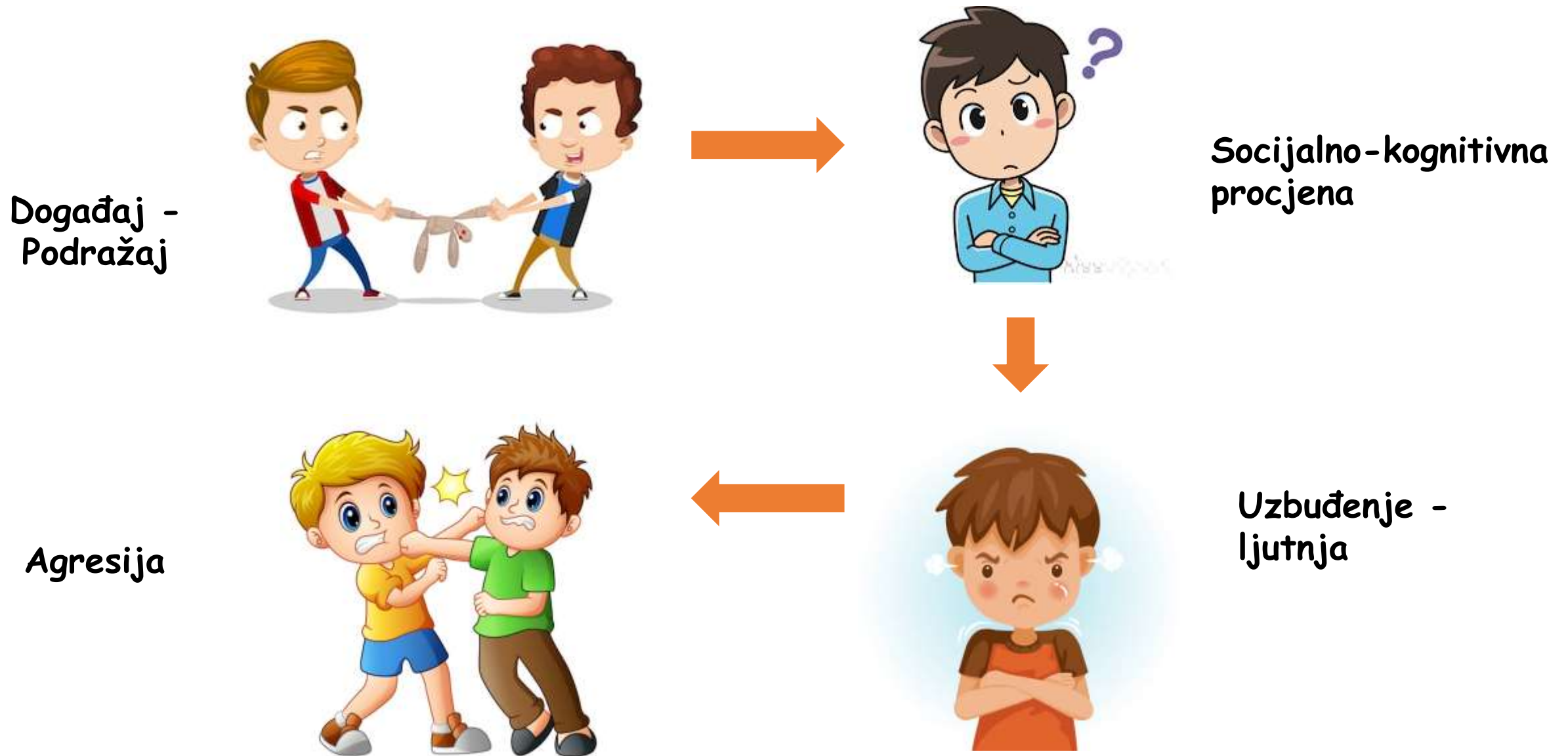


Socijalno-kognitivni model ljutnje i agresivnosti



Socijalno kognitivne procjene - percepcija

- uočavaju više agresivnih i neprijateljskih znakova, neutralne stimulse interpretiraju iskrivljeno (prijetnja, nepravda, neprijateljstvo, kršenje pravila)
- atribucijska pogreška - precjenjivanje tuđe agresivnosti i podcjenjivanje vlastite
- prebacivanje odgovornosti na druge
- opravdavanje vlastite agresivnosti

Rješavanje problema u socijalnim situacijama

- manji broj rješenja
- manje verbalnih načina rješavanja, više rješenja kroz direktnu akciju
- malo rješenja koja uključuju suradnju
- odabiru agresivne odgovore/rješenja problema
- procjenjuju agresivno ponašanje korisnim
- vjeruju da prosocijalno ponašanje nije učinkovito u socijalnim interakcijama

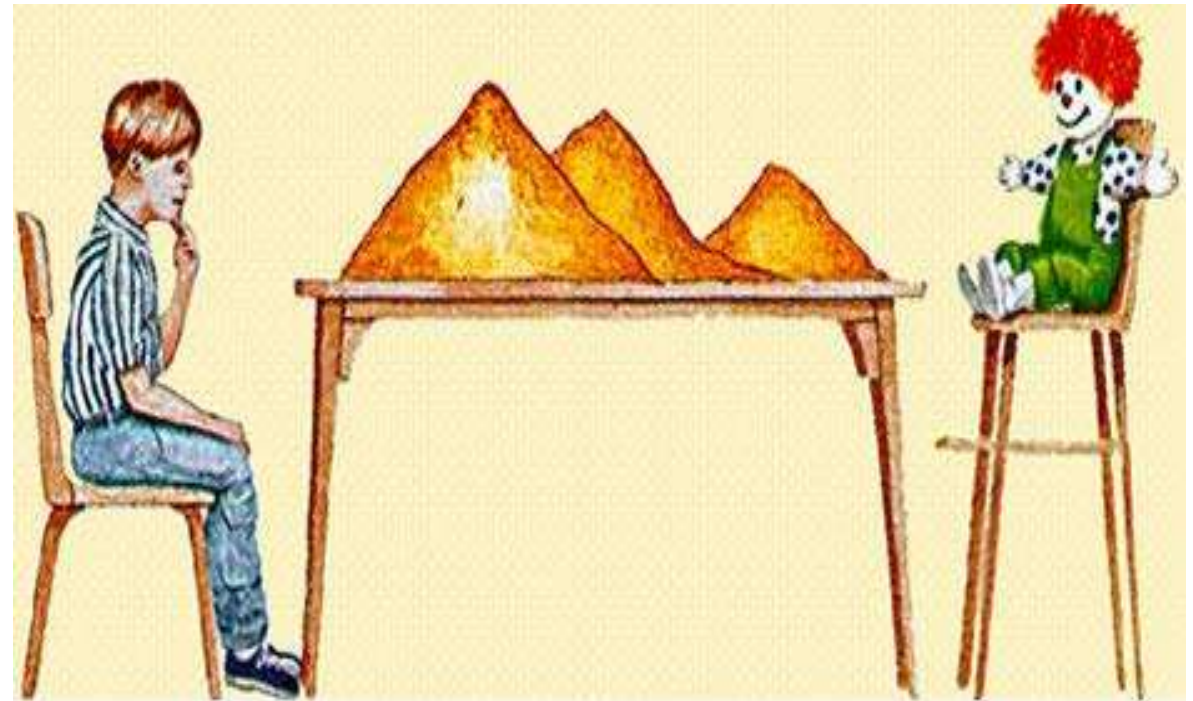
Ostalo

- težnja za dominacijom i osvetom
- niska empatija
- očekivanje da agresija donosi korist
- očekivanje da će drugi agresivno reagirati
- **Predoperacijski period kognitivnog razvoja 2.-7-g.** (Piaget) - egocentrizam, nerazvijeno prepoznavanje perspektive mišljenja druge osobe, nemogućnost uživljavanja u tuđu ulogu, zanemarivanje namjere osobe koja je nešto učinila

Kognitivno funkcioniranje djeteta

Predškolska dob (2 - 7 g.) - Piaget - predoperacijski period

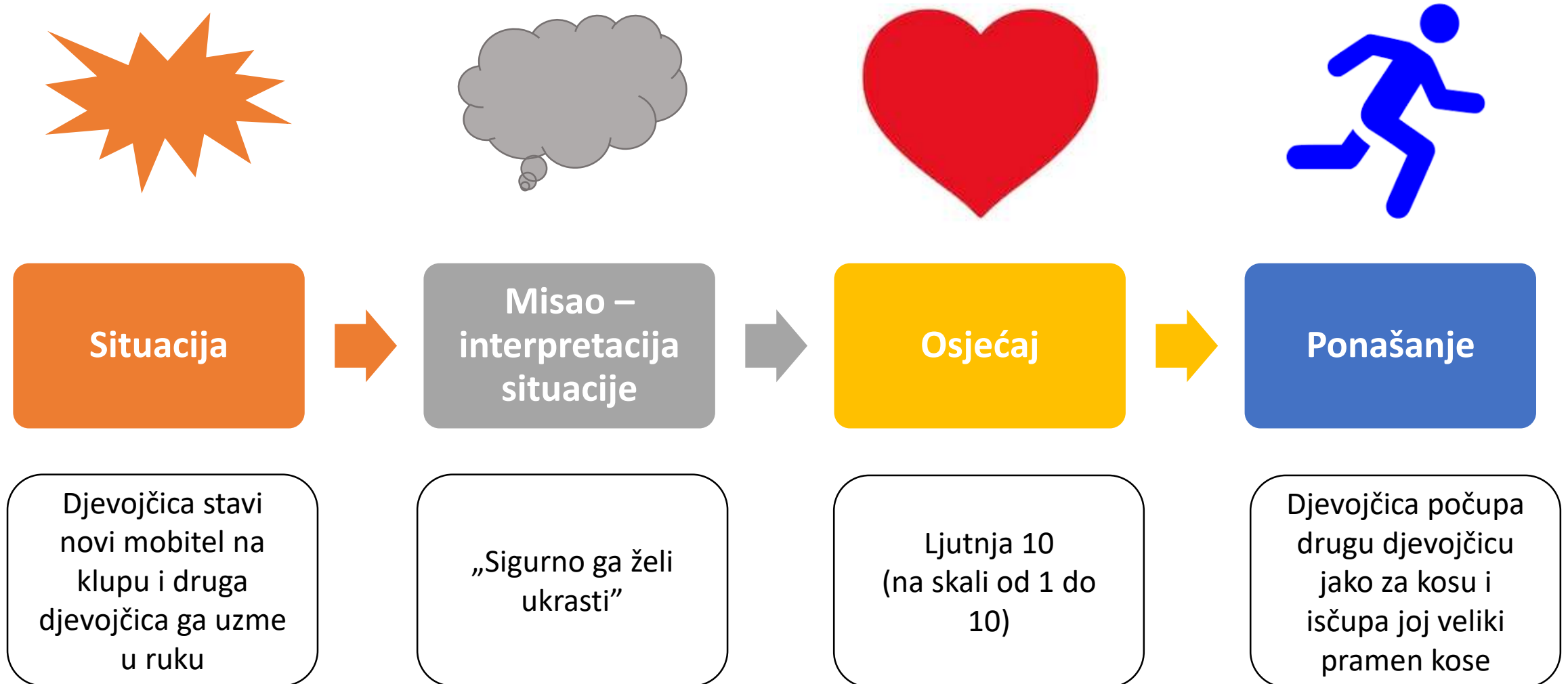
- Egocentrizam
- Nerazvijeno prepoznavanje perspektive mišljenja druge osobe
- Nemogućnost uživljanja u tuđu ulogu
- Zanemarivanje namjere osobe koja je nešto učinila



Piaget's "3 mountains" egocentrism test:

"Draw how the mountains would look from the doll's point of view."

Socijalno-kognitivni model ljutnje i agresivnosti



Longitudinalna istraživanja agresije u djece

Ako se djetetu i obitelji ne pruži adekvatan sveobuhvatni tretman:

- agresivno ponašanje je stabilno tijekom djetinjstva i adolescencije i nastavlja se u odraslu dob

Najveći rizik za pogoršanje teškoća i negativne ishode:

- obiteljska disfunkcija
- zlouporaba droge, alkohola, cigareta
- odustajanje od školovanja

Posljedice agresivnog ponašanja:

- slab školski uspjeh
- odbačenost od vršnjaka
- socijalna izolacija
- loša slika o sebi
- sekundarni poremećaji – ovisnost, depresivnost
- prekid školovanja, nezaposlenost
- problemi sa zakonom
- razvodi u odrasloj dobi
- veliki troškovi u zdravstvenom i socijalnom sustavu

Agresivno dijete - procjena

Dijete

- **Prenatalni** čimbenici – alkohol, droge, lijekovi tijekom trudnoće
- **Perinatalni** čimbenici – hipoksija, infekcije
- **Postnatalni** čimbenici – upalne i traumatske bolesti mozga
- **Tjelesni** razvoj i bolesti
- **Kognitivni** razvoj – intelektualno funkcioniranje
- **Jezično-govorni** razvoj
- **Socioemocionalni** razvoj

Roditelji i obitelj

- **Privrženost**
- **Roditeljski odgojni stil** – emocionalna toplina i kontrola
- **Obiteljsko** funkcioniranje
- **Zdravlje roditelja** (tjelesne i psihičke bolesti)
- **Ne/zaposlenost** roditelja, SES
- **Nasilje** u obitelji
- **Zanemarivanje i zlostavljanje**
- **Razvod**

Okolinski čimbenici

- **Škola** – školski uspjeh, teškoće učenja, odnosi s nastavnicima i vršnjacima, bullying
- **Vršnjaci**
- **Zajednica**, okruženje, susjedstvo
- **Mediji** – tv, internet, društvene mreže, videoigrice, igrice
- **Traumatska** iskustva

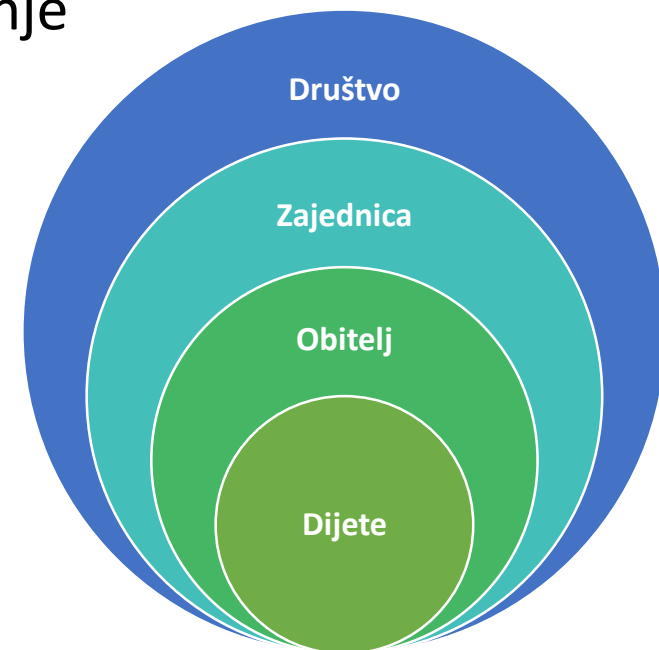
Procjena kod agresivnosti djece

Multidisciplinarna obrada

dječji psihijatar, psiholog, socijalni pedagog, logoped, neuropedijatar

- Detaljna anamneza (obiteljska i osobna)
- Razvojni pristup – tjelesni, govorno-jezični, kognitivni, socioemocionalni razvoj
- Promatranje i intervju s djetetom, interakcija roditelj-dijete
- Intelektualno funkcioniranje
- Traumatska iskustva – zanemariva zlostavljanje

- Obiteljsko funkcioniranje
- Vršnjačke interakcije, škola, vrtić, slobodne aktivnosti
- Socijalno okruženje



Procjena agresivnog djeteta

Procjena djeteta:

- Ponašanje
- Socijalno – kognitivno - afektivne karakteristike
- Samokontrola i samoregulacija
- Empatija
- Zauzimanje perspektive
- Socijalne vještine
- Vještine rješavanja problema
- Tjelesno zdravlje – EEG, lab., ostalo pp

- **Različite interakcije** (dijete-roditelj, dijete-nastavnik, dijete-trener i sl.)
- **Situacijske varijable** koje su povezane s agresivnim ponašanjem (↑↓)



Procjena agresivnog djeteta

Skale procjene agresivnosti u djece

- Conner's Parent Rating Scale, Conner's Teacher Rating Scale
- Achenbch Child Behavior Cheklist
- The Preschool Behaviour Questionnaire
- Skala agresivnosti i hiperaktivnosti (Živčić, Bezinović, 1987)



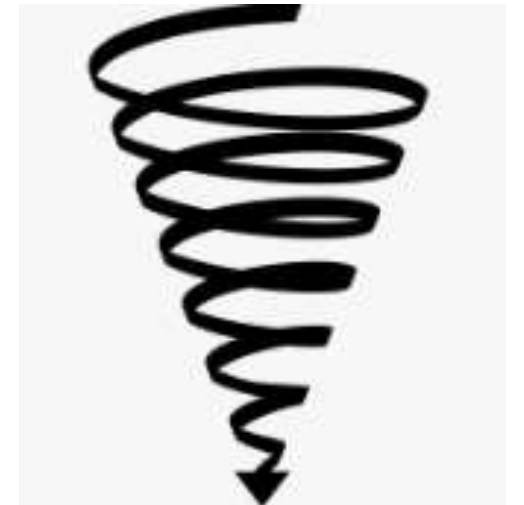
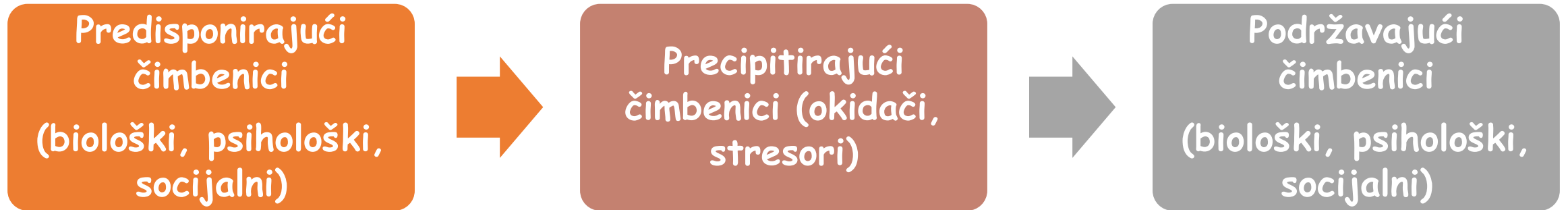
PRIMJER ČESTICA IZ CBCL-A (Child Behavior Checklist; Achenbach, 1991)

SKALA PROCJENE PONAŠANJA DJECE OD 6 DO 18 GODINA

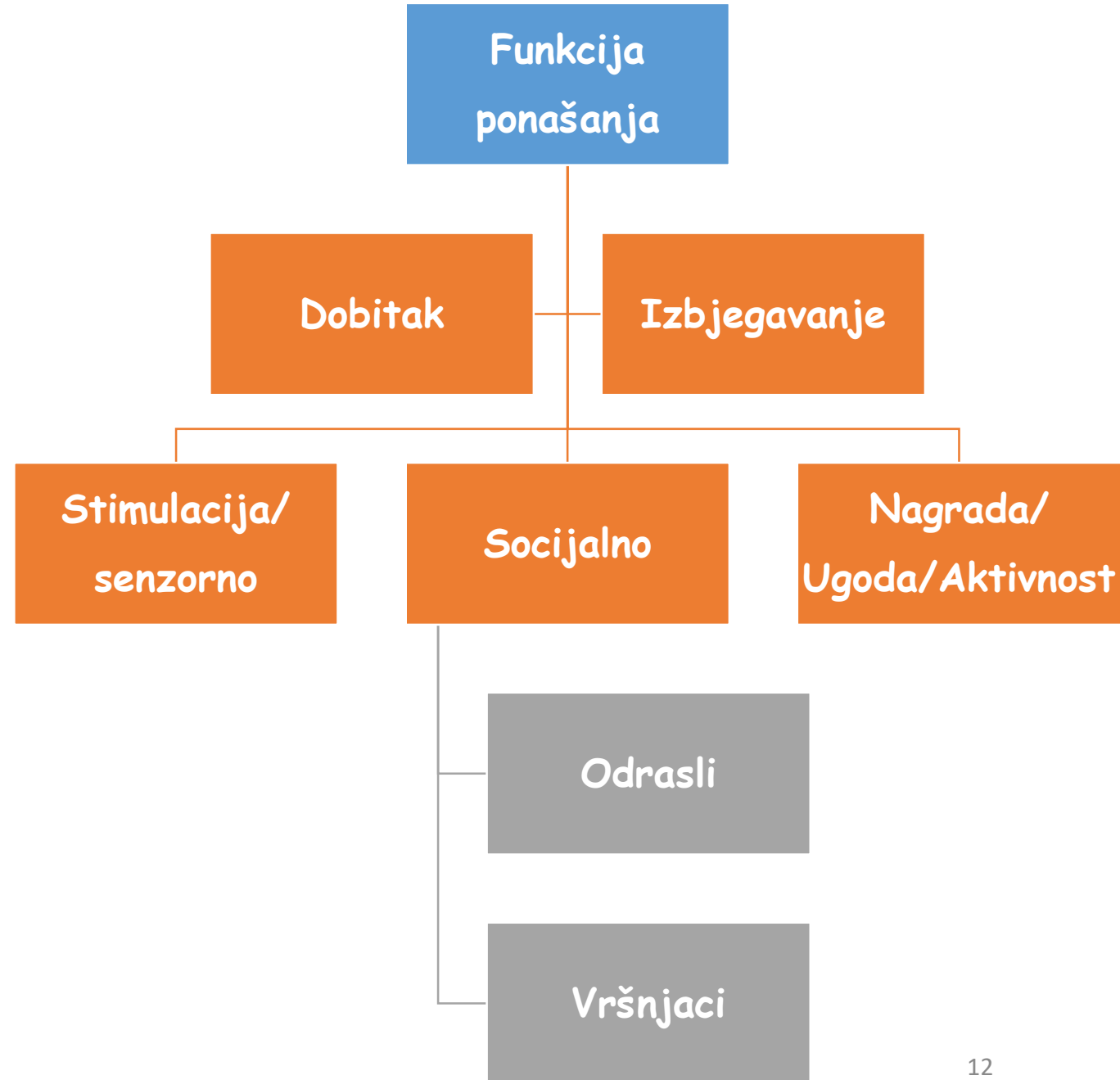
*Dolje su navedene tvrdnje koje opisuju djecu i mlade. Molimo vas da za svaku tvrdnju procijenite u kojoj mjeri opisuje Vaše dijete **sada ili tijekom proteklih 6 mjeseci**. Ako tvrdnja **potpuno točno** opisuje vaše dijete, **zaokružite 2**. Ako je tvrdnja **djelomično točna** za vaše dijete, **zaokružite 1**, a ako uopće nije točna za vaše dijete, **zaokružite 0**. Molimo vas da odgovorite na sve tvrdnje, premda vam se može činiti da se neke uopće ne odnose na vaše dijete.*

- | | | | |
|-------|--------------------------------------|-------|--|
| 0 1 2 | 3. Često se svađa | 0 1 2 | 68. Često više |
| 0 1 2 | 16. Grubo ili zločesto prema drugima | 0 1 2 | 86. Tvrdoglavost |
| 0 1 2 | 19. Zahtijeva puno pažnje | 0 1 2 | 87. Iznenada mijenja raspoloženje ili osjećaje |
| 0 1 2 | 20. Uništava svoje stvari | 0 1 2 | 88. Često je namrgođeno |
| 0 1 2 | 21. Uništava tuđe stvari | 0 1 2 | 89. Sumnjičavo |
| 0 1 2 | 22. Neposlušno kod kuće | 0 1 2 | 94. Previše zadirkuje druge |
| 0 1 2 | 23. Neposlušno u školi/vrtiću | 0 1 2 | 95. Nagle je naravi, lako plane |
| 0 1 2 | 37. Često se potuče | 0 1 2 | 97. Prijeti drugima |
| 0 1 2 | 57. Fizički napada ljude | 0 1 2 | 104. Bučnije je od druge djece |

Agresivno dijete - procjena



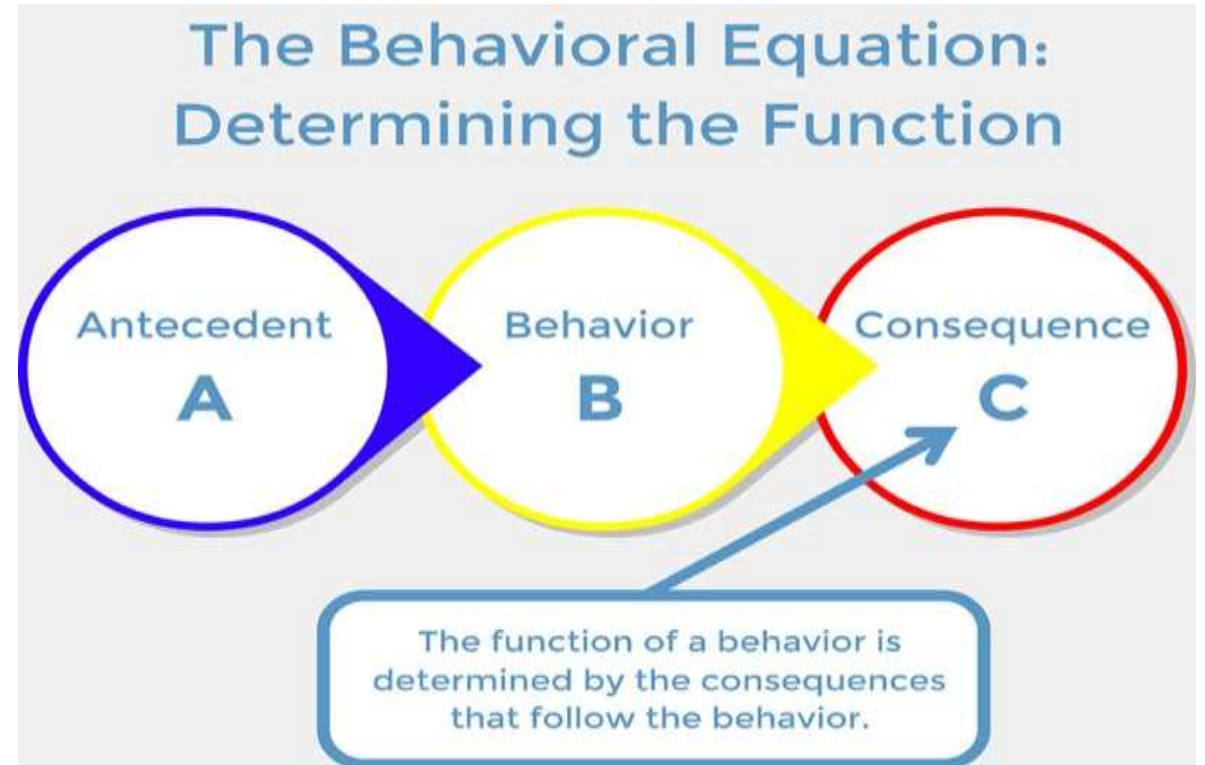
Agresivno dijete - Funkcionalna analiza ponašanja



Cilj: otkriti funkciju
agresivnog ponašanja djeteta

Agresivno dijete - Funkcionalna analiza ponašanja

- Okidači (precipitirajući čimbenici, trigeri)
- Ponašanje
- Posljedice



Agresivno dijete - okidači (precipitirajući čimbenici, trigeri)

- Situacije
- Događaji
- Osobe
- Misli
- Osjećaji
- Umor, glad, hipo/hiperstimulacija
- Ne dobiva što želi
- Nemogućnost izražavanja potreba i želja
- Njegove granice su povrijeđene
- Premiještanje ljutnje
- Osjećaj nemoći
- Osjećaj nepovezanosti
- Osjećaj da ga se ne sluša i ne čuje
- Osjećaj povrijeđenosti
- Osjeća se tjeskobno

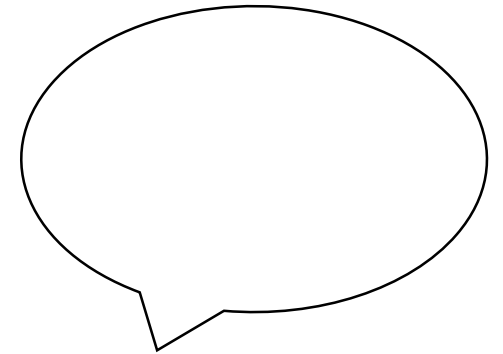


Agresivno dijete - ponašanje

Što radim kad sam ljut?



Što govorim kad sam ljut?
Moja usta su vulkan....



Agresivno dijete - posljedice

Ja (za mene)

Druge osobe (za druge)

Odmah

Kasnije

Agresivno dijete - Funkcionalna analiza ponašanja

Posljedice - potkrepljenje

Pozitivno potkrepljenje

- burno reagiranje kada dijete iskazuje neadekvatno ponašanje (ljutnju, neposluh, agresiju)
- dijete dobiva pažnju
- povećava se vjerojatnost da će dijete ponavljati ponašanja za koja dobiva pažnju

Negativno potkrepljenje

- popuštanje roditelja/odgajatelja i ne inzistiranje na naredbi (da se dijete još više ne naljuti i ponašanje se dalje ne pogorša)
- trenutno smanjuje ljutnju i agresiju djeteta, ali učvršćuje agresivno ponašanje djeteta – povećava vjerojatnost pojave istog disfunkcionalnog ponašanja djeteta

Agresivno dijete - procjena



- Dijete
- Roditelji, obitelj
- Okruženje – vrtić, škola, vršnjaci, zajednica

- Predisponirajući, precipitirajući i podržavajući čimbenici
- Funkcionalna analiza ponašanja

Agresivno dijete - tretman

Individualizirani pristup:

- dob djeteta
- intelektualno funkcioniranje
- rizični i zaštitni čimbenici - temperament djeteta, obiteljsko okruženje, vrtić, škola...
- vrsta i težina mentalnog poremećaja
- sklonost djeteta i roditelja te dostupnost određenih oblika liječenja

**Uključiti
roditelje/obitelj/skrbnike**

Multimodalni pristup

- Psihoedukacija
- Psihoterapija – individualna, grupna, obiteljska
- Farmakoterapija
- Kombinacija
- Druge tehnike i intervencije ovisno o vrsta i težina mentalnog i drugih poremećaja i uzrocima (intervencije CZSS, pravosuđe...)



Psihoedukacija - agresivno dijete

- dijete i roditelj
- normativni razvoj i poremećaj - simptomi, posljedice
- povezanost: misli – osjećaji – tjelesne reakcije – ponašanje

Agresivno ponašanje

- Što je agresija i kako nastaje?
- Što je ljutnja i kako nastaje?
- Moji okidači ljutnje
- Što ↑ ↓ moju ljutnju?
- Prednosti/nedostatci ljutnje/agresivnog ponašanja

